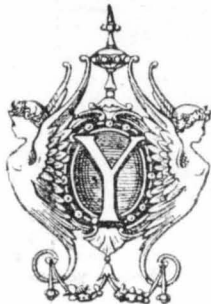

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΜΑΡΤΥΡΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΤΟΥ ΠΩΛ ΒΕΡΛΑΪΝ

(Άποκαλυπτικό άρθρο του Γάλλου ποιητού Φρανσουά Πορσέ, δημοσιευθέν στα τελευταία φύλλα των «Φιλολογικών Νέων» του Παρισιού)

Α'. ΠΑΡΧΟΥΝ ζωές που το τέλος τους μοιάζει με τις επιθανάτιες αγωνίες που παρατεινούνται με φουσκές δξυγόνου. Τέτοια επάνω-κάτω, άθλια, δδινηρά, άπεριγύρατα τραγικά, κάποτε, ύπηρξαν και τα τελευταία χρόνια του μεγάλου ποιητού Πάωλ ΒερλαΪν, ενός από τους μεγαλύτερους ποιητές των νεωτέρων χρόνων. Η ζωή του παρατάθηκε χάρις στη βοήθεια και τη στήριξη μερικών φίλων του, μερικών θαυμαστών του, μερικών ανθρώπων που συμπονούσαν τη δυστυχία του.

Τό 1886 ό ποιητής ήταν σαρανταδύο χρόνων, νέος δηλαδή άρκετά άκόμα. Και όμως το σώμα του ήταν σαβαλαλισμένο. Μπορεί να πή κανείς ότι έψαιναν όριστικά στά γηραιά.

Και πνευματικά όμως ήταν «τελειωμένος» ό ΒερλαΪν. Τα καλά του ποιήματα, τ' άριστουργηματικά του τραγούδια, τα γεμάτα τρυφερότητα και συντηρίδι, άπ' τα πιο λεπτά, άπ' τα πιο εύλικρινη, άπ' τα περιωρθέστερα όχι μόνο στή γαλλική, μά και στήν παγκόσμια ποίηση, τα είχε όλα σχεδόν γράψει πια. Και να μόν δημοσίευσε άργότερα τρεις άκόμα καλές του συλλογές, την «Αγάπη», την «Εύθυγία» και τή «Παράλληλα», μά τά ποιήματα και των τριών αυτών συλλογών τά είχε ήδη γραμμένα. «Ο,τι έγραψε από κει και πέρα, δέν έχει καμμιά σχέση με τήν παλιά του δημοσιότητα, είναι μά στιχουργία κοινή, πρόχειρη, που δέν τή φωτίζει καμμιά σπία ταλέντου.

Η δυστυχία του ποιητού δέν τού στάθηκε γόνιμη, όπως συνέδη με άλλους καλλιτέχνες. Τού κατέστρεψε και τή κορμή και τή πνεύμα.

Η δυστυχία αυτή που τόν μετέβαλε σιγά-σιγά σ' έναν έλεεινό άλητη, σ' έναν άθλιο άρρωστο που τόν περιουνέλεσαν από οίκτο στά νοσοκομεία, δέν τόν βρήκε μονομιάς. «Όταν ή μητέρα του έφυγε από τήν έπαρχία και πήγε να κατοικήσει με τόν γιό της στό Παρίσι, είχε μά περιουσία τριάντα περικου χιλιάδων φράγκων, σε χρυσόγραφα. Κουτά-στραβά, μοροδοσαν, με γάλη, φουικά, στέρησι, μητέρα και γιός, να ζήσουν.

Ο ΒερλαΪν, άπ' τή 1874, τριαντάρης δηλαδή, είχε χωρίσει με τή γυναίκα του, τή Ματθίλδη. Τό δικαστήριο τόν είχε καταδικάσει να τής πληρώσει 1200 φράγκα τόν χρόνο, για έξοδα συντηρήσεως και άνατροφή τού παιδιού των, τού Ζώφς. Άλλ' ό ποιητής δέν θέλησε ποτέ να πληρώσει τά χρήματα αυτά. Τά πληρώσε μόνο μετά τόν θάνατο τής μητέρας του, όλα μαζί, και με μά άληθινά εύγενική χειρονομία.

Δέν είχαν περάσει τέσσερες μέρες που είχε κλείσει τα μάτια της ή γορά ΒερλαΪν, και ένα πρωί, Ξαφνικά, στό άθλιο ξενοδοχείο όπου έμεναν ό ποιητής και ή μητέρα του, παρουσιάστηκαν ό δικηγόρος τής γυναίκας τού ΒερλαΪν και ό εισηγητής τής συνδικίας, για να σφραγίσουν τή δωμάτιο τής άποθανούσης. Στο στρώμα τού κρεβατιού της ή μητέρα τού ΒερλαΪν είχε κρύψει μά δέσμη χρυσόγραφων, άξιας 20 χιλ. φράγκων, καθώς λέγει ό ίδιος ό ΒερλαΪν. Τα χρυσόγραφα αυτά τά είχε ανακαλύψει ό ξενοδόχος και τά είχε παραδώσει στό νοικήρη του, ό όποιος μοροδοσε να τά κρατήσει. Ο ΒερλαΪν όμως, κινούμενος, κινός Ξερε από τή ύπερήφανο και γενναίοδωρο αίσθημα, έδωσε τή σημαντικώτατο αυτό για τή δυστυχία όπου βρισκόταν ποσό, αθώρομής στον εισηγητή. Ο Ξενοδόχος που ήταν παρών στή σκηνή, έμεινε κατάπληκτος από τή γενναίοδορία αυτή τού ποιητού. Κατόταν μάάλιστα έγινε Ξεω φρενών, γιατί εκτός εκείνων που τού χρυσόστοσε ή γορά ΒερλαΪν, και ό ίδιος ό ποιητής τού άφειλε ένα άρκετά σεβαστό ποσό.

Μόνος πια τώρα, δίχως τή μητέρα του, δίχως κανένα στενό φίλο, ήταν φυσικό να αισθανθή ό ΒερλαΪν τήν άνάγκη να πληρώσει τόν γιό του. Είχε να τόν δη έπτά όλόκληρα χρόνια, από τήν έποχή που ό μικρός Ζώφς είχε μπει έσωτερικός σ' ένα έπαρχιακό λύκειο. Μά τή χρονιά ακριβώς εκείνη (τού θανάτου τής μητέρας τού ΒερλαΪν) ή γυναίκα του Ξαναπαντρεύτηκε κι' έβαλε τόν γιό του—έξωτερικό αυτή τή φορά—σ' ένα παρισινό γυμνάσιο, τό περίφημο λύκειο Κοντορσέ.

Ο ποιητής Μαλλαμέ, φίλος τού ΒερλαΪν, δίδασκε άγγλικά στό γυμνάσιο αυτό. Μίλησε λοιπόν στον ΒερλαΪν για τόν γιό του και προσφέρθη μάάλιστα να τούς κανονισά μά συνάντησι στήν Ξεσοδ τού σχολείου. Μά ό Ζώφς Ξεφενε πάντα άπ' τή γυμνάσιο μάζ με σιμαθητάς του κι' έτσι ό ΒερλαΪν δέν μπόρεσε να τόν πληρώσει, ίσως και Ξξ αίτίας τής δυστυχίας στήν όποία βρισκόταν.

Όστόσο, άπ' τήν έποχή αυτή ό ΒερλαΪν εκφράζει συχνά στά γράμματά του τήν επιθυμία να ιδή τόν γιό του. Συμβουλευτόταν, μάάλιστα, και δικηγόρους για να μάθη αν είχε τό δικαίωμα ν' άποσπάσει δικαστικώς τό παιδί του άπ' τή μητέρα του. Και είχε, άσφαλώς, τό δικαίωμα αυτό, έν τούτοις όμως ποτέ δέν έδειξε τή σταθερή άπόφασι να φέρη τήν υπόθεσι στά δικαστήρια. Και στό ζήτημα αυτό δειχνόταν άδούλος και άναποφάσιτος, όπως σ' όλα τ' άλλα.

Όσο για τήν τέως κυρία ΒερλαΪν και ήδη κυρία Ντελτόρε, δέν έννοοσε με κανένα τρόπο να επιτρέψη στον γιό της να συναντηθή με τόν πατέρα του. Όχι από μίσος προς τόν ποιητή, αλλά γιατί μερικές πολύκροτες ύποπτες σχέσεις τού ΒερλαΪν, μά από τις όποιες είχε καταλήξει σε σκάνδαλο και σε δίκη, ό αλητισμός του και τό πάθος του για τό κρασί, τήν έφοβόταν. Δέν ήθελε ό άγαπημένου της Ζώφς ν' άντικρύση με τά μάτια του τήν άθλιότητα τού πατέρα του.

Μά και ό ΒερλαΪν δέν ήταν καλύτερα διατεθειμένος άπέναντι τής πρώην συζύγου του. Τό ότι σε ήλικία τριαντατριών χρόνων — γερούσαν τότε γρηγορότερα ή γυναίκες — είχε σκεφθεί να Ξαναπαντρευτή, Ξεριοσε ότι ήταν όχι μόνο τό άκρον άκων τής άρρεπείας, αλλά και κάτι άληθινά άηδιστικό. Γι' αυτό, όταν άνέφερε τό όνομα τής γυναίκας του, τό συνώδεσε πάντα με βρισιές. Στα ποιήματά του τήν άσάρκαζε:

*Είπε εκείνη που τής άρεσα
όταν είχα λίγες δεκάρες...*

Έφτανε ως τό σημείο να τή λή κλέφτρα, να τή κατηγορή ότι τού είχε πάρει Ξαδιάντροπα τά χρήματά του. «Τής τάδωκα — έγραψε στο μά άναφορα του στο εισηγητικό — γιατί ήταν γυναίκα μου, όχι Ξαναπαντρεμένη, και για τό παιδί μου. Μά αυτή δέν μ' άφειλε ούτε να ιδώ, ούτε να μάθω νέα για τό παιδί μου. Πρέπει, λοιπόν, ό κ. εισηγητής να έποχρήσει τήν κυρία να μου επιστρέψη και τό πιο μικρό, έτσι, ποσό από τις 20 χιλιάδες φράγκα που τής έδωκα έκουσίως».

Μά ό κ. εισηγητής Ξεριοσε άσπρήκτικη τήν αίτησιν αυτή τού ΒερλαΪν. Και ή κ. Ντελτόρε όμως δέν είχε καμμιά διάθεσι να δώσει τήν παραμικρότερη βοήθεια στον πρώτο της άντρα. Μία βραδεία που ήταν πιωμένος, θυμήθηκε ό ΒερλαΪν τή γυναίκα του και τόν έπιασε τέτοια μανία, ώστε Ξεφανα φώναξε:

—Θά πάω να τή σκοτώσω, τήν άτιμη!
Μία τέτοια φράσι στό στόμα τού ΒερλαΪν, ήταν τρομερή άπειλή. Και άλλοτε είχε άποπειραθεί να σκοτώσει τόν φίλο του ποιητή Ρεμπώ και δέν ήταν καθόλου δύσκολο, στή δυστυχία που βρισκόταν και με τό μίσος που έννοιωσε για τή γυναίκα του, να τήν εκστρώσει.

Πραγματικά, ό μεθυμένος ποιητής Ξεκίνησε για τήν εκτέλεσι τού δολοφονικού του σχεδίου, κρατώντας ένα περιστόφο. Εύτυχως όμως, τ' άπειλητικά του λόγια τά είχε άκούσει ένα γκαρσόνι τού καφερείου, στο όποιο τά είχε Ξεστομίσει ό ΒερλαΪν, πάνω στή μέθη του. Τόν πήρε λοιπόν τό κατόπι, τόν σταμάτησε, ήθεσε στά χέρια μαζί του και μετά πολλά κατάφερε να τόν πησ στο σπίτι του. Εκεί ό φίλος του Ρεϊνώ, μαζί με κάποια Μαρία Γκαμπιέ, γυναίκα τού δρόμου, με τήν όποία βρισκόταν σε στενές τότε σχέσεις ό ΒερλαΪν, τόν έγδυσαν και τόν έβαλαν στο κρεβάτι του.

Ο Ρεϊνώ μάάλιστα, για να τόν καθησυχάσει, τού άπήγγελλε στίχους από τή «Φρόνησι», τή θαμνάσια συλλογή που είχε γράψει ό ΒερλαΪν στή βελγική φυλακή, όπου είχε μείνει κλεισμένος δυό χρόνια, μετά τήν άπόπειρά του κατά τού Ρεμπώ:

*Εύλογημένος νάσαι, Κύριε,
που μ' έκανες Χριστιανό...*

Και ό ΒερλαΪν, ό φτωχός, ό άθλιος ΒερλαΪν, μεταμελημένος πια και συντετριμένος, φιλούσε τά χέρια τού Ρεϊνώ, φιλούσε τά χέρια τής Μαρίας, και μοιρομύριζε, πνιγμένος σ' άναφυλλητά:

— Συγχωρήστε με! Συγχωρήστε με!...

ΕΡΩΤΑ ΠΟΚΡΙΣΙΕΣ

- Ποιά είνε ή μεγαλύτερη άπόσταση στον κόσμο;
- Άπ' τό στόμα σας... ως τού Θεού τ' αντί.
- Η φιλαρέσκεια είνε έλάττωμα;
- Ελάττωμα για τή γυναίκα τή δική μου και πρότεγμα για τή γυναίκα τού γείτονά μου.
- Ποιός είνε ό μεγαλύτερος τοκογλύφος;
- Η Μιχαλόφ.

Ο Πάωλ ΒερλαΪν.